

Олександр Реєнт

До 65-річчя з дня народження голови Національної спілки краєзнавців України, головного редактора журналу «Краєзнавство» Олександра Петровича Реєнта

Олександр Петрович Реєнт народився 10 травня 1949 р. у с. Дяківці, що в Літинському районі на Вінниччині, де тече неглибока річка Безим'янка. Зі шкільної пори Олександр за-своїв просту життєву мудрість, яку батько стисло виклав у двох настановах: «Шануй лю-дей праці і знай всьому справжню ціну». Петро Йосипович та його дружина Ірина Трифонівна змалку привчали дітей до виконання домашніх обов'язків, яких у селі завжди вистачає. Але водночас подружжя виношувало заповітну мрію: як не довелось самим «піти в науку» (громадянська війна, важкі 1920-30-ті рр., потім Велика Вітчизняна), то дуже хотілося вивчити своїх чотирьох синів. І хлопці справ-дили батьківські сподівання, хоча не все скла-далось просто й безхмарно.

Школа в Дяківцях мала добрі традиції. Сюди не раз приїздив видатний земляк – пись-менник Михайло Стельмах. Зустрічі письмен-ника зі школярами, безпосереднє спілкування залишило незабутнє враження на довгі роки, як і прочитані його книги «Правда і кривда», «Кров людська не водиця», «Гуси-лебеді ле-тять» та інші.

Проте й історичне минуле Дяківців, які бе-руть свій початок у XIII ст., створювало трем-тливу ауру безперервності часів, нерозривного зв'язку минулого і сучасного. Саме у молоді роки в Олександра з'явилася стійка жага нових знань про рідний край та буття всього українського народу. Тому у виборі не сумні-вався – в Київському державному університеті ім. Т. Шевченка його вабив історичний фа-культет.

Після школи він подав документи до сто-личного вузу, але дві спроби 1966 й 1967 рр. (отримував усі «четвірки») і не проходив за конкурсом) закінчувалися невдачами. Однак це не спинило загартованого працею юнака – змалку вчився долати труднощі, й не манів-цями, а власними зусиллями, наполегливістю та цілеспрямованим прагненням домагатися визначеної мети. Працюючи столяром Київ-

міськкомунбуду, Олександр не полишав кни-жок, після трудового дня поспішав до бібліо-теки, на підготовчі курси в університеті.

Але третю спробу довелось відкласти на два роки – настав час служити в армії. Після проходження курсу молодого бійця він зали-шився в одній із частин ракетних військ стра-тегічного призначення Білоруського військо-вого округу. В армії хлопець не лише загартувався фізично, здобув певні навички керівника (командир відділення, заступник командира взводу), які згодилися в подаль-шому житті, а й ще раз переконався у необхід-ності освіти. За відмінну службу у Збройних силах старшина Олександр Реєнт отримав першу свою відзнаку – медаль «За військову доблесть».

Повернувшись до Києва, юнак подав доку-менти до Київського державного педагогічного інституту ім. О. М. Горького (нині Національ-ний педагогічний університет ім. М. П. Драго-манова) на історико-педагогічний факультет. І вже восени потрапив у вир студентського життя: лекції, семінари, педагогічна й архео-логічна практика, суспільно-корисна праця, спорт. Самодисципліна і жорсткий розпорядок дня дозволяв встигати скрізь, але з часом залишилося два пріоритети: навчання та гро-мадська робота. На той час на історико-педа-гогічному факультеті підібрався сильний про-фесорсько-викладацький колектив: декан Г. В. Січкара, заступник декана І. Х. Ганжа, професори та доценти: М. Д. Березовчук, П. І. Бакуменко, О. П. Гош, Г. А. Джеджула, Л. Д. Денисяко, О. Д. Кардаш, Н. М. Крав-ченко, В. Ю. Ніколаєнко, М. Ф. Олександра, О. Ф. Павелко, Л. М. Проколієнко, В. Г. Ро-китко, В. І. Самійленко, Г. В. Стрельський, Л. В. Таран, А. Ф. Трубайчук, Г. О. Цвікаль-ська, С. І. Черненко та ін. Високий професій-ний рівень і вимогливість вони поєднували з довірою та повагою до студентів, значна ча-стина яких вже мала певний життєвий досвід, армійський і виробничий стаж. Керівництво

інституту вміло використовувало ці якості молоді для організації дійового студентського самоврядування, підвищення якості навчально-виховного процесу. Олександрю Реєнту, який добре знав студентство, довірили очолити інститутську групу молоді, яка виїжджала на педагогічну практику до Німецької Демократичної Республіки. Громадська робота зблизила його з іншими активістами вузу – В. І. Гончаровим, М. Л. Головком, М. Даниленком, І. І. Дроботом, В. А. Зінченком, Н. С. Ковальовою, О. І. Красною, Н. Козак, М. В. Левченком, Н. Конєвою, В. Г. Олійником, О. С. Падалкою, В. Рибчуком, В. Скубієнко, В. С. Чишком, Т. Чупак, Л. М. Ширяєвою, В. Г. Щабельською. Ініціативна та творча позиція громадських організацій інституту дозволяла реалізувати потенціал кожного студента.

Та одним з найбільш популярних напрямів громадської роботи у вузі стала організація студентських будівельних загонів. Влітку 1971 р. Олександр випробував свої сили як рядовий член такого загону. Наступні три роки очолюваний ним загін «Славутич» працював у радгоспі «Буревісник» Наурзумського району Кустанайської області (Казахська РСР). «То була нелегка, хоча й цікава справа, – згадує колишній будзагінник. – Робочий день командира починався вдосвіта, як кажуть, з першими півнями, і тривав 14-15 годин. Доводилося вирішувати найрізноманітніші питання: налагоджувати помешкання та харчування бійців, укладати договори на виконання робіт, підписувати наряди, вести складні розрахунки з організаціями-субпідрядниками. У процесі роботи оволодівав функціями виконроба, майстра, бухгалтера». Ось тоді й згодилися навички, набуті в «Київміськкомунбуді» та армії. Працювали багато і завзято. Та, незважаючи на втому, встигали й концерти для місцевих жителів влаштовувати, і спортивні змагання проводити. А який неоціненний життєвий досвід та імпульс до роботи давало спілкування з директором радгоспу – Героєм Соціалістичної Праці Миколою Григоровичем Козловим. «...Він умів так поставити виробничий процес, – згадує Олександр Петрович, – що кожна його ланка діяла як відлагоджений механізм. Нам вдавалося не порушувати цього ритму. Напевно, ще

й донині служать людям зведені нами в далекому Казахстані ферми, житлові будинки, виробничі та складські приміщення».

І по сьогодні не поривають зв'язків колишні бійці будівельних загонів – історики. Найчастіші зустрічі з друзями: М. І. Біликом – викладачем професійно-технічного училища, В. І. Галатенком та П. Г. Іванютою – директорами шкіл, Л. П. Олійник – істориком на Житомирщині, В. М. Кравченком – працівником органів внутрішніх справ на Миколаївщині та ін. Бійці «Славутича» двічі привозили до педінституту ім. О. М. Горького прапор переможців у змаганні будівельних загонів, а його командир О. П. Реєнт був нагороджений знаком ЦК ВЛКСМ «Молодому передовику виробництва».

Із 1973 р. виконуючи обов'язки заступника секретаря комітету комсомолу КДПІ ім. О. М. Горького, а з 1974 р. секретаря, Олександр Петрович намагався активізувати та урізноманітнити громадську діяльність студентів, спрямувати її у творче русло. Саме завдяки ентузіазму останніх, які відпрацювали десятки тисяч людино-годин на будівництві гуманітарного корпусу інституту по вул. Тургенівській, піднеслась у небо 16-поверхова споруда зі скла та бетону зі зручними аудиторіями, навчальними кабінетами, лабораторією, просторою їдальнею й залом для масових заходів.

Свою виразну громадську позицію студенти педінституту продемонстрували у щорічних виїздах до с. Раски Малинського району на Житомирщині, а також і в ході кампанії за збереження пам'яток історії та культури України. З їх стипендій вливалися струмочки до грошових збірок на реставрацію Золотих воріт, які нині стали однією з візитних карток столиці.

Посада секретаря комітету комсомолу вимагала мобільності, комунікабельності, вміння приймати правильні рішення. За словами О. Реєнта, він вчився діловим якостям у керівників інституту, багаторічного ректора, академіка М. І. Шкіля, а також лідерів громадських організацій О. П. Гоша, О. В. Кокойла, М. В. Левченка, Б. О. Любовика, О. Г. Мороза, І. І. Шкурка та інших.

В 1976-1978 рр. О. Реєнт обирався до складу бюро РК ЛКСМУ Радянського району м. Києва.

У 1975 р., завершивши курс навчання на історико-педагогічному факультеті, Олександр Петрович отримав значок ЦК ВЛКСМ «За відмінне навчання», разом із великою групою київських активістів був сфотографований біля Прапора Перемоги у Москві, а також отримав рекомендацію до аспірантури. Особливу роль у науковій орієнтації майбутнього вченого відіграв заступник декана, а згодом декан історико-педагогічного факультету, кандидат історичних наук, доцент Іван Хомич Ганжа.

О. П. Реєнт у листопаді 1977 р. був зарахований до аспірантури Інституту історії АН УРСР з відривом від виробництва. 7 лютого 1978 р. Вчена рада Інституту затвердила тему його дисертаційного дослідження – «Робітничий клас України у 1920 р.». Науковим керівником було призначено академіка М. І. Супруненка. «Микола Іванович, – згадує Олександр Петрович, – мав незаперечний авторитет серед колег та аспірантів. Ерудований, інтелігентний, уважний, він володів здатністю просто й точно доводити до свідомості найскладніші нюанси історичних явищ і процесів, тонко аналізувати та ясно й чітко їх висловлювати. Цьому навчав і своїх аспірантів. Спілкування з академіком Супруненком вважаю справжньою науковою школою, яка формувала мене як ученого-дослідника».

15 листопада 1980 р. О. П. Реєнта було затверджено на посаді молодшого наукового співробітника відділу історії Жовтневої революції й громадянської війни. А вже через рік відбувся успішний захист кандидатської дисертації.

3 травня 1984 р. Олександр Петрович – старший науковий співробітник Інституту історії АН УРСР (на конкурсній основі).

У березні 1985 р. Бюро відділення історії, філософії та права АН УРСР створило відділ громадянської війни й іноземної інтервенції, до складу якого ввійшов і О. П. Реєнт. Молодий перспективний учений поринув у напружену наукову роботу, виконував обов'язки ученого секретаря відділу, відповідального

секретаря колективної монографії «Антинародна імперіалістична інтервенція на Україні», готував доповідні записки для Бюро відділення історії, філософії та права АН УРСР, партійних і державних органів. Результатом багаторічного наукового пошуку став вихід у 1984 р. його першої монографії «Рабочий класс Советской Украины на завершающем этапе гражданской войны (1920 г.)». У 1989 р. побачила світ документальна повість «Бесстрашный бронепоезд», написана О. Реєнтом за спогадами учасника громадянської війни Г. А. Печенка.

Напруженою, але водночас цікавою виявилася робота над енциклопедичним довідником «Великий Октябрь и гражданская война на Украине», до якого Олександр Петрович підготував більше 20 статей, а також такими виданнями, як VI том «Истории Украинской ССР» та «История классов и социальных слоев Украинской ССР» (1989 р.).

Паралельно з інтенсивною науковою діяльністю О. П. Реєнт виконував безліч громадських доручень як член методичної ради Київського обласного товариства «Знання», член експертної комісії з пам'яток Республіканського товариства охорони пам'ятників історії та культури, голова народного контролю Інституту, член партійного бюро Інституту, секретар партійної організації відділу.

Наукова і громадська зрілість Олександра Петровича припадає на 1990-ті роки. Можливості, що відкрилися з початком перебудови, вчений використав для поглибленого вивчення джерельної бази періоду 1917-1920 років. При нагоді стало його дворічне стажування (1990-1991 рр.) в Інституті історії СРСР АН СРСР у Москві. Копітка робота в архівах, Державній бібліотеці СРСР ім. В. І. Леніна, Інституті наукової інформації супроводжувалася активним спілкуванням з провідними російськими вченими з досліджуваної проблематики С. Г. Гімпельсоном, В. П. Дмитрієнком, І. І. Мінцем, Т. В. Осиповою, В. Полікарповим, І. І. Розгоном та ін. Результатом цього відрядження стала підготовка до друку монографії «Робітничий клас України. 1917-1920 рр. (Соціально-економічні зміни)», виданої 1992 р., а також брошур «Робітництво України і Цент-

ральна Рада» // Історичні зошити (К., 1993), «Більшовизм і українська революція 1917-1920 рр. Спроба визначення характеру і динаміки соціальних процесів» (К., 1994), «З'їзд поневолених народів (8-15 вересня 1917 р.)» // Історичні зошити (К., 1994, у співавторстві). Водночас велася підготовка докторської дисертації «Робітники України в 1917-1920 рр. (Соціально-політичні та економічні зміни)», успішний захист якої відбувся наприкінці 1994 р. Монографічний варіант дисертаційного дослідження вийшов друком у 1996 році.

Водночас із заглибленням у складну діалектику суспільно-політичних й економічних процесів в Україні періоду 1917-1920 рр. розширюється творчий діапазон, коло наукових інтересів ученого. Так, з'являються праці «Україна: на межі цивілізацій (історико-політологічні розвідки)» (К., 1995, у співавторстві), «Україна: проблеми самоорганізації (Начерки новітньої доби)» (К., 1996, у співавторстві), «Українська національна ідея і християнство» (К., 1997, у співавторстві), статті з проблем формування національної свідомості українського народу, історії релігії й церкви, історичного краєзнавства. У грудні 1996 р. О. П. Реєнта обрано заступником голови Всеукраїнської спілки краєзнавців, а вже наступного року як член редколегії він брав участь у підготовці до друку двох цікавих видань – «II з'їзд Всеукраїнської спілки краєзнавців. Матеріали та документи» (К., 1997), а також «VIII Всеукраїнська наукова конференція «Історичне краєзнавство і культура» (Наукові доповіді та повідомлення. – К.-Х., 1997, у 2-х частинах). На останньому форумі конференції Олександр Петрович виступив з доповіддю, в якій проаналізував сучасний етап розвитку вітчизняного краєзнавства. Вона дала імпульс для плідної дискусії й вироблення відповідних теоретичних рекомендацій та практичних кроків.

Своєрідним підсумковим акордом наукових зусиль О. П. Реєнта цього періоду став вихід двох монографій: «Українська революція і робітництво» (К., 1996), «У робітнях історичної науки» (К., 1999).

Прагнення осмислити уроки минулого і перспективи вітчизняної історичної науки спо-

нукали Олександра Петровича звернутися до української історіографії кінця 1980-1990-х рр., а також аналізу методологічних та загально-теоретичних проблем сучасної історії. Предметом його критичного розгляду стали праці співробітників Інституту історії України НАНУ за останнє десятиріччя (Історичні зошити. – К., 1997).

На початку 1990-х років гуманітарії по-стали перед необхідністю переорієнтації на нові методологічні підходи в інтерпретації явищ суспільного життя і минулого, ревізії понятійно-категоріального апарату, пошуку власного місця в світовому науковому процесі. Далеко не всі виявилися готовими до серйозного, критичного аналізу стану історичної науки, власної самоідентифікації в науковому дискурсі. О. П. Реєнт виявився одним із небагатьох, хто взяв на себе таку місію. Трактуючи ситуацію, що склалась у вітчизняному історієписанні, як кризову, вчений не тільки констатував і позначив «больові точки» й «вузькі місця», а й спробував окреслити засоби їхнього подолання, визначити головні вектори «прориву» й органічної інтеграції у світовий науковий простір. Фактично ці концептуальні теоретичні напрацювання започаткували новий дискурс в осягненні місця та ролі фундаментальних досліджень в житті держави та суспільства на принципово новому етапі їх розвитку.

За цикл праць з проблем історії й культури України О. П. Реєнта удостоєно премії Президії НАН України ім. М. І. Костомарова за 1997 рік. Протягом 1998-1999 рр. з'являється кілька його статей, присвячених стану сучасної історичної науки, кризовим явищам і досягненням перехідної доби, внеску українських суспільствознавців у світову науку. Ці публікації викликали неоднозначні оцінки та жваву полеміку серед фахівців, поставили ряд питань, які рано чи пізно будуть вирішені науковцями.

Новий етап у житті Олександра Петровича розпочався у квітні 1994 р., коли його було призначено виконуючим обов'язки заступника директора Інституту історії України з наукової роботи. 10 липня 1996 р. Президія НАН України затвердила О. П. Реєнта на цій посаді. 1994 р. науковець став заступником головного

редактора «Українського історичного журналу».

Виконання адміністративних функцій вимагало нового рівня вимог до себе, розпорядливості, вдумливого підходу до кожного питання, яке доводилося вирішувати. У тому, що «дебют» на новій посаді пройшов успішно, Олександр Петрович завдячує усім членам Вченої Ради Інституту історії України, керівництву інституту в особі директора, академіка НАН України В. А. Смолія, голови профкому інституту, члена-кореспондента НАН України В. М. Даниленка. Головне своє завдання на новій посаді О. П. Реєнт вбачав у реалізації стратегічної наукової й суспільної діяльності Інституту історії України, виробленої дирекцією та схваленої Президією НАН України. Предметом його особливих турбот стали активізація роботи «Українського історичного журналу», оновлення матеріальної бази комп'ютерно-видавничого відділу відповідно до сучасних вимог, а також комп'ютеризація всіх підрозділів інституту, організація доступу до глобальної інформаційної мережі. Водночас не залишилися без належної уваги проблеми бібліотеки, поліграфічної дільниці і комплекс поточних справ, можливо, менш помітних, але важливих і необхідних для життєдіяльності наукової установи.

З 19 травня 1999 р. коло обов'язків Олександра Петровича розширилося: його було призначено завідувачем відділу історії України XIX – початку XX ст. з метою осучаснити форми та методи роботи відділу. Під його керівництвом співробітники дослідили чимало питань з вітчизняної історії того періоду й по новому поглянули на загальновідомі події та явища. У площину їх наукових інтересів потрапили проблеми формування і розвитку української нації, генези та ідейного оформлення національного руху; особливості політичного й економічного розвитку українських земель у складі Австро-Угорщини та Російської імперії; формування станів і соціальна стратифікація населення України; складання національної буржуазії та становлення підприємництва, банківської справи, торгівлі; специфіка розвитку і наслідки реформування аграрного сектора; повсякденне життя та добробут

населення. Не залишилися поза увагою вчених культурницька і духовна тематики. Відбувся суттєвий поступ й у вивченні подій та наслідків Першої світової війни. До 90-річчя від її початку співробітники Інституту підготували низку статей, а також спеціальні випуски наукового збірника «Проблеми історії України XIX – початку XX ст.» та «Українського історичного журналу». Разом з О. В. Сердюком О. П. Реєнт опублікував монографію «Перша світова війна і Україна», яка стала підсумком кількарічних наукових досліджень істориків. Книга відразу стала раритетом, адже в Україні протягом тривалого періоду не виходили праці, присвячені цьому доленосному, рубіжному періоду нашого минулого. В останні роки сили кращих фахівців відділу та провідних спеціалістів України було сконцентровано також на завершенні фундаментального видавничого проекту «Велика війна 1914-1918 рр. і Україна» (К., 2013. – 784 с.), всеукраїнська презентація якого відбулася в Книгарні «Є», а також у провідних вищих навчальних закладах України. Нині ж зусилля колективу відділу спрямовані на створення збірника документів, який дозволить широкому загалу читачів ознайомитися з архівними матеріалами 1914-1918 рр., спогадами, приватним листуванням солдатів і пересічних громадян, фотоматеріалами тощо.

Із 2000 р. регулярно виходить збірник наукових праць «Проблеми історії України XIX-початку XX ст.», незмінним головою редакційної колегії якого є Олександр Петрович. У виданні публікуються результати науково-дослідницької діяльності співробітників, аспірантів та здобувачів Інституту історії України НАН України, працівників провідних вітчизняних наукових установ та викладачів вищих навчальних закладів нашої держави. Вже перший його випуск (2000 р.) засвідчив, що дописувачі визначилися в перспективних напрямках наукового пошуку та виявили готовність і вміння вирішувати складні завдання. Теоретичні засади досліджуваних питань й обґрунтування нових підходів до них були викладені О. П. Реєнтом у заголовній статті збірника «Проблеми історії України XIX – початку XX ст.: стан і перспективи наукової розробки». Автор доводить необхідність системного під-

ходу до вивчення питань соціокультурного середовища, ментальності українського народу, економіки, явищ політичного життя, наголошує на необхідності типологізації специфічних рис розвитку суспільства України в XIX та на початку XX століття. Водночас О.П. Реєнт наголосив на посиленні уваги до гуманітарних проблем, вивчення «малих світів», переведення людини в центр наукового пошуку.

Рецензуючи перші номери видання, Ю. І. Терещенко і С. Л. Гнатюк звернули увагу на «добре продуману проблемно-тематичну структуру збірника, яка, до того ж, постійно, від випуску до випуску, вдосконалюється й розширюється, так само як і кількість представлених статей і повідомлень» (Український історичний журнал. – 2003. – № 4. – С. 146).

На початок 2014 р. світ побачили вже 22 випуски «Проблем історії України XIX – початку XX ст.», в яких висвітлено широке коло політичних, соціально-економічних, культурологічних, релігієзнавчих та біографічних питань з історії українських земель того періоду. Чимало розвідок присвячено методології, історіографії та джерелознавству.

Сьогодні співробітники відділу продовжують працювати над актуальними проблемами «довгого дев'ятнадцятого століття», спрямовуючи свою дослідницьку увагу на вивчення конкретних явищ соціально-побутового, психологічного, релігійно-етичного порядку, а також на теоретичне осмислення глобальних подій з метою заповнення існуючих прогалів у вітчизняній історіографії.

Іntenсивно працює О. П. Реєнт і на ниві атестації наукових та педагогічних кадрів. У грудні 1997 р. президія Всеукраїнської атестаційної комісії України призначила Олександра Петровича головою Експертної ради ВАК з історичних наук, обов'язки якої він виконував у 1997-2001 рр., обирався членом президії ВАК України у 2009-2011 рр. та членом Державної атестаційної колегії МОНмолодьспорту України з 2011 – по теперішній час.

Упродовж чотирьох років його кваліфіковану експертну оцінку отримали десятки кандидатських та докторських дисертацій. Рішенням Вченої ради Інституту історії України від 23 квітня 1998 р. доктору історичних наук

О. П. Реєнту присвоєне вчене звання професора зі спеціальності «Історія України». У вересні 2000 р. він став почесним професором Ізмаїльського державного педагогічного інституту.

Незважаючи на постійну працю в академічній установі та багаторічні дослідження проблем фундаментальної науки, О. П. Реєнт ніколи не був «кабінетним» ученим. У 1970-90-ті рр. викладав історичні дисципліни студентам «альма-матер» – КДПІ ім. О. М. Горького, а також Київського державного інституту театрального мистецтва ім. І. К. Карпенка-Карого, курсантам Вищої школи міліції МВС СРСР, Київського державного лінгвістичного університету. Значний педагогічний та викладацький досвід науковця було використано під час вироблення програми досліджень історії митної справи в Україні (для Академії митної служби), типової програми кандидатського іспиту зі спеціальності «07.00.01 – історія України». Він є автором навчальних посібників з історії України для 9 і 10 класів загальноосвітньої школи, а також ряду вузівських підручників.

Олександр Петрович охоче ділиться знаннями не лише зі студентською, а й з учнівською молоддю. Протягом кількох останніх років він очолює журі секції «Історичне краєзнавство» всеукраїнських конкурсів-захистів науково-дослідницьких праць учнів – членів Малої Академії наук України, а також допомагає в організації всеукраїнських студентських олімпіад з історії та методики її викладання, за що був нагороджений Почесною грамотою Міністерства освіти України й отримав подяку міністра.

Дбайливо плекає Олександр Петрович майбутні кадри, опікуючись молодими науковцями, які досліджують проблематику історії України періоду XIX – початку XX ст. Доктoранти, аспіранти і пошуковці нині працюють під керівництвом О. П. Реєнта у різних містах України. Працями високого рівня свою приналежність до наукової школи О. П. Реєнта засвідчують відомі в Україні та далеко за її межами доктори історичних наук Б. І. Андрусин, І. В. Довжук, О. Є. Лисенко, А. І. Павко, А. М. Міхненко; 12 кандидатів історичних наук, поміж яких такі молоді вчені як Н. І. За-

гребельна, В. А. Зінченко, Т. М. Євсєєва, І. А. Коляда, Т. М. Курінна, І. І. Романько, С. Б. Скорченко, Л. Ф. Шепель, Б. М. Янишин та інші. Саме в цих особистостях історична школа члена-кореспондента НАН України О. П. Реєнта знайшла не лише гідних adeptів та інтерпретаторів, а перш за все талановитих педагогів, краєзнавців, здатних на самостійну наукову працю з досить високим евристичним потенціалом.

О. П. Реєнт постійно перебуває у пошуку нових форм реалізації власних творчих задумів. У 2001 р. він ініціював підготовку фундаментального узагальнюючого видання «Нариси історії професійних спілок України». Концептуальним стрижнем проекту стало трактування професійних об'єднань як продукту суспільної самоорганізації трудящих, інституцій, здатних відстоювати інтереси широких мас населення. Протягом двох років очолюваний О. П. Реєнтом авторський колектив опрацьовував джерельну базу в архівах України, Росії, Польщі та здійснював широку публічну й наукову апробацію результатів наукового дослідження. «Нариси» вийшли друком і відразу посіли місце найбільш рейтингових праць. На презентації видання були присутні голова ФПУ, народний депутат України О. М. Стоян, академіки НАН України – директор Інституту історії України НАНУ В. А. Смолій та директор Інституту політичних і етнонаціональних досліджень І. Ф. Курас, представники депутатського корпусу, профспілкового руху, громадських організацій та ЗМІ.

«Нариси» стали навчальним посібником для студентів, які вивчають соціогуманітарний курс дисциплін.

Ще одним результатом плідної праці ученого став ініційований ним науково-методологічний проект «Україна Соборна», який дістав підтримку широкого наукового загалу. У проекті, присвяченому 15-річчю незалежності України, поряд з Інститутом історії України НАНУ задіяні Донецький національний університет, Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г. Сковороди, Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника, Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького. Його метою

задекларовано об'єднання зусиль академічних вчених та професорсько-викладацького складу кількох вузів країни для проведення спільних досліджень і наукових конференцій (щорічно, почергово у кожному навчальному закладі), підвищення теоретичного рівня молодих фахівців з історії, етнополітології, релігієзнавства тощо, видавничої діяльності, підготовки методичної літератури, узагальнюючих праць, культурно-освітньої роботи.

Ще до початку роботи першої з цілої серії наукових конференцій – «Галичина – Наддніпрянщина – Донеччина: духовна вісь України» (Івано-Франківськ, червень 2004 р.) побачив світ збірник статей «Україна Соборна», відповідальним редактором якого виступив О. П. Реєнт. Перша конференція і збірник статей викликали широкий резонанс у країні, позитивні відгуки на підтримку такого проекту. Теоретичні положення і практичні рекомендації, вироблені вченими в ході його реалізації, виявилися надзвичайно актуальними й затребуваними під час подій «Помаранчевої революції».

На початку 1990-х рр. разом із академіком П. Т. Троньком, як перший заступник голови правління Всеукраїнської спілки краєзнавців О. П. Реєнт відроджував краєзнавчий рух в Україні, наполегливо формував регіональні організації Спілки, жваво розробляв перспективні напрями та програмні положення діяльності краєзнавців. У січні 2012 р. на V (позачерговому) з'їзді Національної спілки краєзнавців України делегати одностайно обрали його очільником Спілки.

У нових суспільно-історичних умовах розпочався наступний – реформаторський період розвитку НСКУ. Враховуючи сучасні виклики для українського краєзнавства, як вчений О. П. Реєнт органічно поєднав у роботі громадську ініціативу та науково-методологічний підхід. Твердо опираючись на багаторічні традиції у краєзнавстві та набутий досвід, головну стратегію діяльності Спілки він спрямував на удосконалення її організаційно-структурної складової, поглиблення науково-дослідного змісту краєзнавчої діяльності, зростання впливу краєзнавства на розвиток українського громадянського суспільства, зміцнення матеріально-технічної бази.

Високо оцінюючи внесок у розвиток краєзнавства дослідників рідного краю, за пропозицією О. П. Реєнта запроваджено премії НСКУ імені академіка П. Т. Тронька та М. І. Сікорського, Спілка проводить щорічні Троньківські та Сікорські читання.

О. П. Реєнт, як авторитетний керівник, розбудовуючи організаційно структуру Спілки, помітно підсилив регіональні осередки науковими фахівцями та професорсько-викладацьким складом вищої школи, систематично проводить консультації та зустрічі з краєзнавчим активом у регіонах. З метою вивчення проблем місцевих осередків, О. П. Реєнт запровадив проведення Пленумів правління Спілки в областях, особисто бере участь у науково-краєзнавчих експедиціях. Висунуті на таких обговореннях конструктивні пропозиції лягли в основу розробленої за ініціативи О. П. Реєнта Програми розвитку краєзнавства до 2025 р., де викладені першочергові завдання та перспективи краєзнавчого руху в Україні.

Для зміцнення наукової бази краєзнавства науковець розробив концепцію діяльності Інституту краєзнавства, оформлено його попередній формат: науково-методичний кабінет краєзнавства, в рамках якого послідовно розробляються питання освітянського краєзнавства – підготовлено підручник для студентів вищих навчальних закладів «Основи краєзнавства», бібліотечного краєзнавства – здійснюється проект «Електронний каталог краєзнавчих видань України», музейного краєзнавства – запроваджено медіа-проект «Музейні скарби України».

Зусиллями керманіча сучасного краєзнавчого руху активізувалась видавнича діяльність Спілки. Очоливши редакційну колегію наукового журналу «Краєзнавство», О. П. Реєнт зосередив основну увагу на об'єктно-предметній сфері та джерельній базі історичного краєзнавства, значно розширив проблематику та автуру часопису. Вперше за участю усіх регіональних організацій здійснено унікальне видання присвячене 200-річчю від дня народження Т. Г. Шевченка «Україна Тараса Шевченка», опубліковані матеріали науково-краєзнавчих експедицій Спілки 2009-2013 рр., готуються до друку «Літопис НСКУ», «Історія краєзнавчого руху в Україні», «Енциклопедія краєзнавства» та ін.

Чітке новаторське бачення О. П. Реєнтом перспектив діяльності Національної спілки краєзнавців України, енергійна її розбудова за широкої підтримки краєзнавчого загалу засвідчують про позитивні тенденції у розвитку українського краєзнавства.

О. П. Реєнт відзначений премією НАН України ім. М. І. Костомарова, Державною премією України в галузі науки і техніки, премією Національної спілки краєзнавців України ім. Дмитра Яворницького. Нагороджений орденом «За заслуги» III та II ступеня, почесними грамотами Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, відзнаками НАН України, а також орденами та грамотами різних релігійних конфесій, багатьма відомчими відзнаками.

Розробляючи питання методології історичної науки, О. П. Реєнт широко популяризує сучасні історичні знання не лише шляхом публікацій, але й у ході консультацій, методсемініарів, круглих столів. Він брав участь у проведенні таких наукових заходів у Києві, Львові, Одесі, Харкові, Донецьку, Маріуполі, Черкасах, Івано-Франківську, Переяславі-Хмельницькому, Ізмаїлі, Дніпропетровську, Луганську, Вінниці, Кам'янці-Подільському та інших містах України.

Неодноразово Олександр Петрович був активним учасником міжнародних конференцій, що проходили у провідних вузах і наукових центрах зарубіжжя: в Афінах, Берліні, Братиславі, Москві, Нью-Йорку, Празі, Стокгольмі, Торуні, Чикаго тощо.

Прагнення популяризувати сучасні історичні знання також знайшло своє втілення у сприянні створенню і становленню кафедри методології та методики викладання історичних дисциплін за всебічної підтримки ректора Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету ім. Г. Сковороди, доктора історичних наук, академіка Національної академії педагогічних наук України Коцура Віктора Петровича, яка за найактивнішої участі Інституту історії України НАН України поступово перетворилася на осередок науково-методичної роботи у вузі. З ініціативи кафедралів перед викладачами, аспірантами, магістрами і студентами виступили з доповідями академіки НАН України В. А. Смолій, П. Г. Тронько, член-кореспондент

НАНУ В. М. Даниленко, доктори історичних наук О. І. Гуржій, С. В. Кульчицький, І. І. Колесник, О. Є. Лисенко, В. І. Марочко, О. С. Рубльов, Я. В. Верменич та інші провідні науковці Інституту історії України НАН України.

Повсякденну напружену працю Олександра Петровича гідно відзначено науковою громадськістю й державними органами. Наказом міністра освіти від 20 вересня 1996 р. «За вагомий внесок у підготовку підручників, навчальних посібників та програм з історії України» О. П. Реєнта нагороджено знаком «Відмінник народної освіти». 16 вересня 1997 р. вийшов Указ Президента України про присвоєння Олександру Петровичу звання «Заслужений діяч науки і техніки України» «за вагомий внесок у розвиток краєзнавства, збереження національної історико-культурної спадщини». 7 квітня 2000 р. Олександра Петровича обрано членом-кореспондентом НАН України, що є високою оцінкою його творчих та організаторських здібностей. 2001 року став лауреатом Державної премії України в галузі науки і техніки за цикл праць «Україна крізь віки».

Однак О.П. Реєнт спокійно ставиться до власних нагород. Головне для нього – повсякчас відчувати пульс життя, встигати за його перипетіями. Ось і сьогодні виконане найважливіше завдання – підготовлено вихід 10-томної «Енциклопедії історії України», видання ряду періодичних збірників наукових праць і журналів (у тому числі й зарубіжних), членом редколегій яких він є. Їх перелік зайняв би кілька сторінок, та все ж деякі періодичні видання варто назвати. Серед них – «Український історичний журнал», «Історичний журнал», «Віхи історії», «Вісник Академії праці та соціальних відносин», «Сіверянський вісник», «Історія України», «Проблеми історії України ХІХ – початку ХХ ст.», «Український консерватизм і гетьманський рух: історія, ідеологія, політика», «Краєзнавство» та ін.

О. П. Реєнт долучився також до підготовки науково-документального видання «Київ у дні нацистської навали (До визволення Києва від гітлерівських загарбників)», який став помітним явищем у вітчизняній археографії.

Певного часу від Олександра Петровича вимагає й участь у роботі Вченої ради та Спеціалізованої вченої ради Інституту історії України, де часто доводиться виступати з різних питань. Також О. П. Реєнт є членом Спеціалізованої вченої ради Донецького національного університету.

Протягом багатьох років О. П. Реєнт спеціалізується на проблемах теорії та методології історичної науки, історіографії, націогенезу і державотворення, соціально-економічного та політичного життя, національно-визвольних і суспільно-політичних рухів у ХІХ-ХХ ст., історії Церкви та ін. Він є автором понад 600 наукових публікацій, у тому числі близько 40 індивідуальних і колективних монографій, енциклопедично-довідкових видань, 10 підручників та посібників.

Попри зайнятість, О. П. Реєнт завжди готовий до неформальних зустрічей, розв'язання нагальних питань, з якими звертаються до нього не лише співробітники Інституту, а й учені з інших вузів та наукових установ країни. Його відкритість, щирість і порядність підкріплюються активною життєвою позицією, готовністю надати допомогу колегам та землякам. До нього пишуть, звертаються за порадою й сприянням з різних куточків країни. Він знаходить час відповідати і надавати дійову допомогу своїм землякам із села Дяківці, Гнідинській середній школі на Бориспільщині, Князівській 9-річній школі на Івано-Франківщині.

Справжньою відрадою для Олександра Петровича є дві його доньки – Наталка й Олена та троє онуків... Затишне родинне життя разом з дружиною Валентиною Іванівною дає розраду в нелегкі хвилини, впливає нові сили, заряджає впевненістю у завтрашньому дні.

По всіх своїх рідних, близьких та друзях звіряє він правильність обраного шляху й потрібність справ, до яких долучається. Може, тому здається невичерпною його віра у людей, в їх неосяжний творчий потенціал, здатність власними силами будувати своє майбутнє.

Олександр Лисенко

